

HRANKO SMODLAKA

UDK: 821.163.42-05 Smodlaka, H.
Primljeno: 7. VI. 2006.
Izvorni znanstveni rad

DRAGUTIN MATOŠIĆ
Matoševa 48
21000 Split, HR

U ovom se radu prvi put donosi cjeloviti životopis Hranka Smodlake (Split, 26. veljače 1900. – 26. veljače 1969.), ovl. geometra i dipl. inženjera građevinarstva, koji je preživio dva svjetska rata i do sada bio poznatiji kao profesor, novinar, publicist i književnik nego po ostalom raznovrsnom djelovanju. Ovdje se, sažeto i dokumentirano, na osnovi izvornih vrela te kritičkim pristupom raspoloživoj literaturi i autobiografskoj građi, iznose i podaci o njegovu radu u geodeziji i građevinarstvu, ali i u urbanizmu i prostornom planiranju, gdje je jedan od utemeljitelja arhitektonske i urbanističke kritike u Splitu i prvi rukovodilac prve urbanističke planerske institucije u Dalmaciji. Članak obuhvaća i ostale aktivnosti Hranka Smodlake te je ilustriran dosad neobjavljenim dokumentima iz njegova arhiva, koji ne svjedoče samo o njemu nego i o burnom vremenu u kojemu je odrastao, živio i plodno djelovao.

Ključne riječi: građevinarstvo, publicistika, biografija

Hranko Smodlaka, diplomirani inženjer građevinarstva i ovlaštenu geometar, bio je i srednjoškolski, višesškolski i sveučilišni profesor, publicist, književnik, član DKH, novinar, javni dužnosnik, prostorni planer i prvi rukovodilac URBS-a, 1947.-1948., tadašnjeg *Urbanističkog centra Dalmacije*. Sin je dr. Josipa, odvjetnika, poznatog političara i diplomata seljačkog podrijetla,¹ i majke Antonije Rismondo, iz makarske pomorske obitelji.²

Prva četiri razreda realke Hranko Smodlaka pohađa u Splitu od 1910. do 1914., kada, nakon izbijanja Prvog svjetskog rata, njegova oca dr. Josipa Smodlaku zatvaraju carske vlasti. Od 1915. cijela je obitelj konfinirana u Mondsee i Linz u Gornjoj Austriji. Nakon prekida, realku nastavlja u Lin-

zu, gdje završava peti razred na njemačkom jeziku, a maturira u Beču na realnoj gimnaziji s talijanskim nastavnim jezikom u srpnju 1917. godine.³ Nakon završetka studija na Geodetskom tečaju u Zagrebu 1917.-1919., geodetski državni ispit polaže u lipnju 1920.,⁴ a stručni geometarski ispit za ovlaštenog civilnog geometra 1929. u Beogradu. U međuvremenu, nakon položenoga geodetskog državnog ispita, od lipnja do kraja 1920. godine prvi je imenovan asistent za primijenjenu geodeziju na novoosnovanoj Kr. tehničkoj visokoj školi u Zagrebu. Neko vrijeme predaje geodeziju na Poljoprivrednom fakultetu, zamjenjujući prof. Filkuku.⁵ Međutim, rad u Zagrebu prekida radi studija građevinarstva započetog 1919./20. u Pragu, koji nastavlja na visokim tehničkim školama u Grazu (1921./22.) i Zagrebu (do 1925.),⁶ gdje diplomira na Građevno-inženjerskom odjelu Tehničkog fakulteta u prosincu 1927. godine.⁷ Državni tehnički ispit za ovlaštenoga građevinskog inženjera polaže u listopadu 1932., a profesorski ispit 9. listopada 1934. u Beogradu.⁸

Između dva svjetska rata radi u Splitu, Zagrebu i Dubrovniku kao geometer, građevinski inženjer, projektant, izvođač i pedagog. Od završetka Geodetskog tečaja 1919. do 1921. i od 1925. do kraja kolovoza 1932. u geodetskoj je i građevinskoj praksi; od početka kolovoza 1919. do početka lipnja 1920. na propisanoj je praksi kao geometarski praktikant u privatnoj službi kod ing. Ive Lovrinčevića u Splitu, a nakon položenoga geodetskog državnog ispita do kraja 1920. godine je na Kr. tehničkoj visokoj školi u Zagrebu te sudjeluje u izravnanju triangulacijske mreže I. reda za vezu Srbije sa Srijemom i Slavonijom. Od početka 1921. do kraja travnja te godine društveni je geometer Dalmatinske mramorne industrije, a zatim, do sredine listopada iste godine, nastavlja praksu kod ing. Lovrinčevića. Od 1921. do 1925. studira građevinu, a od početka prosinca 1925. do početka svibnja 1927. treći put je na geodetskoj praksi u ing. Lovrinčevića. Od veljače 1928. do kraja siječnja 1929. pripravnik je u Direkciji pomorskog saobraćaja u Splitu i radi pri Pomorsko-građevinskoj sekciji u Dubrovniku na gradnji obala na južnom Jadranu, a od početka veljače do kraja travnja 1929. u Financijskoj je direkciji, Katastarskoj upravi u Splitu, u istom svojstvu inženjera pripravnika, da bi se od početka svibnja te godine do kraja

kolovoza 1932. dokazivao u praksi u poslovnici Građevinskog poduzeća inž. Mihovila Novaka, premda je, po jednoj potvrdi iz njegova arhiva, od sredine kolovoza 1931. zapravo bio u Građevnom poduzeću inž. Jerka Ferića, sve u Splitu. Kao ovlaštenu civilni geometar od 1929., uz praktični rad, bavi se kartografijom i astronomijom.

Kao ovlaštenu diplomirani građevinski inženjer postavljen je za suplenta, činovničkog pripravnika, na Državnoj tehničkoj srednjoj školi u Sarajevu, gdje je bio od 17. studenoga 1932. do siječnja 1933., kada je premješten na Državnu srednju tehničku školu u Splitu u kojoj, najprije kao suplent, a od veljače 1934. kao profesor, predaje geodeziju i druge matematičko-tehničke predmete, pa i duboke i pomorske gradnje sve do rujna 1943. godine. U isto vrijeme u Splitu ima kancelariju ovlaštenog inženjera i geometra te se bavi poglavito projektiranjem pomorskih gradnja i vodogradnja. Osim toga, projektira obiteljsku kuću u Smodlakinoj 8 (sada Držićevoj) ulici, osnovnu školu na Smrdečcu, južno od sadašnje pješačke Papandopulove ulice u Splitu 3 i nekadašnji pješački armiranobetonski most iznad željezničkog usjeka u produženju Istarske ulice, sve u Splitu. Izvodi operativnu obalu u Gružu i obalu od armiranog betona u luci Zeleznika u Boki kotorskoj, uređenje Metkovića u zoni stanice (ceste) i oko 120 stambenih zgrada.

Posebno ga zanima "urbanistika i prostorno planiranje".⁹ Pomno prati urbanističke probleme u planiranju i razvoju grada Splita te sudjeluje u njihovu rješavanju kao član gradskoga Građevinskog odbora¹⁰ i uprave splitske sekcije Udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekata (UJIA), a od 1933. Regulatornog odbora i Tehničko-regulatornog odbora. O tome svjedoče dva pisma Općinskog upraviteljstva upućena Hranku Smodlaku u ožujku, odnosno svibnju 1933.: Općinsko upraviteljstvo ga 27. ožujka 1933. obavještava da je izabran za člana Regulatornog odbora za "reviziju i proširenje postojećeg regulacionog plana grada Splita" radi njegova usklađivanja s postojećim propisima, odnosno Građevinskim zakonom od 7. lipnja 1931. godine "i konačnog odobrenja sa strane nadležne vlasti u smislu §10 istog zakona", uvjeren da će njegov doprinos, kao i do tada, "biti od koristi za opće dobro i napredak grada Splita u građevnom pogledu".

Pismom od 3. svibnja iste godine Općinsko ga upraviteljstvo izvješćuje da je izabran i za člana Tehničko-regulatornog odbora koji je imao zadaću temeljito proučavati sva tehnička pitanja, posebno ona od javnog interesa, u vezi s provođenjem "regulatorne osnove" te svojim stručnim mišljenjima i konkretnim prijedlozima Općinskoj upravi omogućiti donošenje kvalitativnih odluka i s njom podijeliti odgovornost. Odbor od 26 članova činili su najkompetentniji tadašnji splitski inženjeri, arhitekti, graditelji, konzervatori, umjetnici, pravnici, i dr.¹¹

Hranko Smodlaka objavljuje i publicira kritičke osvrte o najvažnijim tadašnjim urbanističkim i arhitektonskim pitanjima te surađuje u stručnim časopisima. U povodu izložbe nagrađenih i otkupljenih radova na natječaju za novi hotel *Ambassador* u Splitu 1933. piše temeljit osvrt na rezultate natječaja i samu izložbu, ponudivši i vlastiti prijedlog orijentacije hotela. Vodi stručnu kampanju za pravilno rješenje nove splitske teretne luke, te nizom polemičkih članaka-studija 1937. godine sudjeluje u javnoj raspravi o njezinoj lokaciji u Splitu. Zalaže se za izgradnju teretne luke u solinsko-vranjičkom bazenu, a prigodom javnog uvida revidiranoga regulacijskog plana Splita 1939. piše o slabostima Schürmannova plana i Regulacionog plana, kojima nisu prethodila prethodna rješenja trgovačke luke i željezničkog sklopa, niti su se predloženim planom rješavala, pa je protiv njegova prihvaćanja, a za novi natječaj. Svoje stavove, odnosno studije o tome objavio je u nastavcima u splitskom listu *Novo doba* i u posebnim proširanim svescima *Unska pruga i izgradnja Splitske luke* 1937. te *Regulacioni plan Splita* 1939. godine istog izdavača. Jedan je od utemeljitelja arhitektonske i urbanističke kritike u Splitu. Član je uprave Društva *Bačvice* koja je pokrenula izradu projekta za novo kupalište.

Nakon njemačke okupacije u rujnu 1939. i pada Poljske 1940. kao počasni konzul Republike Poljske u Splitu zauzima se za zbrinjavanje desetaka tisuća poljskih izbjeglica koji su tada prolazili kroz Split,¹² a za taj njegov rad poljska ga je vlada odlikovala viteškim stupnjem ordena *Poloniae Restitutae*.

Premda između dva rata nije član ni jedne političke stranke, kao napredni intelektualac, rodoljub i antifašist, čim je Dalmacija okupirana, 1941.,

pristupa ilegalnom radu u okviru NOP-a, zatvara kancelariju, a 11. rujna 1943., zajedno s ocem Josipom i braćom Slovenom i Milovanom, odlazi u partizane, najprije na Mosor, u Dubravu, gdje se susreću s Vickom Krstulovićem, komandantom IV. operativne zone. Preko Gata i Krila Jesenica prevezeni su u Supetar na Braču,¹³ a odatle, preko Biokova u Podgoru, pa na otok Hvar, gdje je Hranko bio u Komandi otoka u Jelsi te u Štabu Mornarice i Komandi Srednjodalmatinskog otočkog područja kao tehnički referent. Na tom se putu teže razbolio, pa je, nakon kratkog boravka na Visu, prebačen u Italiju, gdje je bolovao oko dva mjeseca. Čim je početkom 1944. prizdravio, sekretar je u Komandi Baze NOVJ Monopoli, odakle polaze brodovi preko Jadrana sa savezničkom opskrbom, a nakon što je potpuno ozdravio premješten je u Bazu NOVJ u Bari (Sekretarijat, veza sa Z-Military Mission radi prebacivanja materijala i dr.). Zamjenik je komandanta bataljuna.

Budući da se u to vrijeme organizira Tanjug, postavljen je za dopisnika za Italiju u Bari i tako postaje prvi predstavnik i ratni dopisnik te agencije u inozemstvu, najprije u Bariju, pa u Rimu. Nakon što je centrala Tanjuga prešla na Vis, povučen je u tu malobrojnu početnu jezgru (u kojoj su samo trojica), odakle je, prema sačuvanom dokumentu iz njegova arhiva, u kolovozu 1944. upućen za zastupnika Tanjuga u Rim,¹⁴ pa iz Rima i Caserte (gdje se neko vrijeme nalazila saveznička Vrhovna komanda) do demobilizacije krajem lipnja 1945. piše u *Borbi* i savezničkim vojnim publikacijama *VIII Army News*, *La Patrie*, *Yank* i drugima članke o NOB-u te osvrte o našoj kulturi. U Rimu, gdje tada još nije bilo diplomatskog predstavništva Nove Jugoslavije, njezin je predstavnik za kulturu, a obavlja i razne druge poslove.

Pošto se vratio u oslobođeni Split, Hranko Smodlaka nastavlja rad u Srednjoj tehničkoj školi od kraja lipnja 1945. do kraja siječnja 1946. Od tada do odlaska na Elektrotehnički fakultet krajem 1960. godine redoviti je profesor i šef katedre za geometriju na Višoj pedagoškoj školi (poslije Pedagoškoj akademiji) u Splitu, a od početka svibnja do sredine studenoga 1960. godine i njezin direktor.¹⁵ Uz nastavnički rad, aktivno se bavi javnim, znanstvenim i književnim radom.

U okviru poslijeratnog obnavljanja aktivnosti stručnih udruga osnivač je Društva inženjera i tehničara u Splitu i prvi predsjednik Izvršnog odbora 1946.-1948. Od siječnja 1946. je sudski vještak postavljen dekretom, 1947. je u Komisiji za reviziju projekata pri Građevinskom odjelu Oblasnog narodnog odbora Dalmacije (ONOD), a iz arhivskih se podataka vidi da je u razdoblju od 1947. do 1950. godine i vanjski suradnik, odnosno honorarni savjetnik za tehnička pitanja Oblasne planske komisije (poglavito studije u vezi s građenjem hidroenergetskih objekata). Od 1958. je član šireg sastava Komisije za reviziju idejnih i glavnih projekata građevinskih radova Narodnog odbora kotara Split, među stručnjacima koji se uključuju u rad Komisije "prema potrebi i vrsti objekta".¹⁶

Od kraja 1947. do sredine 1948. godine, kao prvi rukovodilac volonterski vodi *Urbanistički centar Dalmacije* pri Oblasnoj planskoj komisiji te u njemu s još malobrojnim suradnicima nastavlja rad na novom generalnom (direktivnom) regulacijskom planu grada,¹⁷ započetom iste godine u *Građevno-projektantskom uredu za Dalmaciju* u Splitu (od 1949. *Projektant*), čime je utemeljena prva urbanistička planerska institucija u Splitu i Dalmaciji, koja će vrhunac dosegnuti 1968.-1988. kao *Urbanistički zavod Dalmacije - Split (URBS)*.

Istovremeno je i potpredsjednik volonter Gradskog narodnog odbora Split 1947.-1951., pa član Narodnog odbora Grada, organizira i u početku vodi Narodno sveučilište u Splitu. Pedesetih godina član je Savjeta za kulturu i umjetnost, te Kazališne komisije u Splitu, koju napušta, ne želeći sudjelovati u odgovornosti za rad splitskog kazališta i rukovođenje njime. Krajem pedesetih javno se angažira oko osnivanja prvih fakulteta današnjega Splitskog sveučilišta, da bi krajem 1960. bio izabran za izvanrednog profesora i šefa Katedre za nacrtanu geometriju na Elektrotehničkom fakultetu u Splitu te za njegova prvog dekana, 1960.-1962.,¹⁸ dok je u sljedeće dvije godine prodekan. Priprema doktorat. Na Fakultetu je ostao do umirovljenja 1966. Prije i poslije rata član je ocjenjivačkih sudova na natječajima za arhitektonska i urbanistička rješenja u Splitu.

Bavio se raznovrsnim književnim radom. Prve je pjesme objavio 1918. u zagrebačkoj *Omladini*, a poslije objavljuje u splitskom časopisu *Mogu-*

čnosti. Prije rata piše i priprema za izvedbu komediju *Napast*, u makarskom dijalektu, a izvedbu drame, odnosno tragikomedije *Načelnik Bakvačić* u splitskom Narodnom kazalištu, koja je bila "kirurški prerez kroz društvo stare Jugoslavije", spriječila je talijanska okupacija Splita 1941.¹⁹ Nakon oslobođenja u *Slobodnoj Dalmaciji* objavljuje seriju eseja o različitim granama umjetnosti u socijalističkoj Jugoslaviji pod zajedničkim nadnaslovom *Putevi umjetnosti nove Jugoslavije*.²⁰ Budući da mu je sredinom 1951. bez obrazloženja otkazana, odnosno zabranjena izvedba već pripremljene premijere drame *Drugarica Zora*, po istinitim događajima iz rata, odbija prihvatiti položaj intendanta splitskoga Narodnog kazališta, u kojemu su zatim praižvedene dvije njegove drame: politička trilogija *Dvije domovine* (1952.), koju je dobro primila publika te splitska i zagrebačka kritika, pa je do 1955. doživjela i dva tiskana izdanja, i drama *Antipatra ili Krivi spoj* objavljena 1963., a zatim i kao separat, s praižvedbom na Komornoj pozornici Splitskog kazališta te u Zadru 1964. g. Godine 1963. prevodi na srednjodalmatinsku čakavštinu Machiavellijevu *Mandragolu*, koja je u tom prijevodu te godine prvi put prikazana u splitskom kazalištu te u Šibeniku i Makarskoj 1964. godine.²¹ S nekolicinom splitskih književnika pokretač je i glavni urednik časopisa *Književni Jadran* 1952.-1953., prvoga književnog časopisa na našoj obali nakon Drugoga svjetskog rata. Sudjeluje u osnivanju splitskoga Pododbora Matice hrvatske u Splitu, u kojemu je aktivni član i pročelnik literarne sekcije, a 1960. postaje član Društva književnika Hrvatske. Objavio je veći broj suvremenih psiholoških i kozmopolitskih novela, pripovijesti iz stare Dalmacije, iz pomorskog života i iz Narodnooslobodilačkog rata, koje su objavljene u splitskim, riječkim i beogradskim književnim te pomorskim časopisima. Dio njih je zatim sabran u zbirci *Na vrpci vremena* u izdanju Pododbora Matice hrvatske u Splitu 1955., a neke su mu pripovijetke nakon toga objavljene u splitskim *Mogućnostima*. U tom su časopisu objavljena i dva ciklusa pjesama pod skupnim naslovom *Pjesme sredine stoljeća* (1961., 1962.) te ih čita na književnim večerima. Njegovi se književni prilozi više puta emitiraju i preko radija. Piše velik broj eseja, putopisa, prikaza i kritika s područja književnosti, kazališta, urbanizma i arhitekture te likovne i filmske umjetnosti u našim,

najviše splitskim, i stranim časopisima i novinama, pa i filmske scenarije,²² te publicira odlomak svojih uspomena iz Rima (*Mogućnosti* broj 7, lipanj 1961.). Govori i piše engleski, francuski, njemački i talijanski.

Prvi rukovodilac prve urbanističke planerske institucije u Splitu i Dalmaciji bio je neumorni pregalac i entuzijast renesansne širine. Uspješno se angažira na mnogim područjima djelovanja kao što su geodezija, matematika, astronomija, kartografija, građevinarstvo, arhitektura, urbanizam, prostorno planiranje, pedagoški rad u srednjem, višem i visokom školstvu, kultura, književnost, kazališna, filmska i likovna umjetnost, kritika, publicistika, novinarstvo, politika... Među pionirima je, pokretačima, osnivačima i organizatorima novih institucija te često na njihovu čelu, djelujući na dobrobit rodnoa grada i njegova svestranog razvitka.

Dosadašnji su se prikazi života i djela Hranka Smodlake uglavnom ograničavali na njegov književni, pedagoški i kulturni opus, dok se činjenica da je bio školovani i ovlaštenu geodet/geometar i diplomirani inženjer građevinarstva samo usput spominjala, premda je i u tim svojim primarnim profesijama, pa i u povijesti urbanističkoga i prostornog planiranja u Splitu, bio jedan od pionira u promišljanju i definiranju društvenog značenja tih djelatnosti²³ i sudionik u prvim koracima urbanističkog planiranja Splita i osnivanja i organiziranja prve urbanističke planerske institucije u Dalmaciji.

KRATICE

Arhiv HS	Arhiv Hranka Smodlake
AVNOJ	Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije, osnovano 1942. u Bihaću, najviše predstavničko političko tijelo NOB-a u Jugoslaviji, zametak socijalističke vlasti
DAS	Državni arhiv u Splitu
DIT	Društvo inženjera i tehničara
DKH	Društvo književnika Hrvatske
GNO	Gradski narodni odbor
HS	Hranko Smodlaka
MGS	Muzej grada Splita
MH	Matica hrvatska

MS	Matica srpska
ND	Novo doba, Split
NKOJ	Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije
NOB	Narodnooslobodilačka borba (protiv okupatora i njihovih saveznika u Hrvatskoj i Jugoslaviji)
NOP	Narodnooslobodilački pokret
NOVJ	Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije
ONOD	Oblasni narodni odbor Dalmacije
SD	Slobodna Dalmacija, Split
SHS	Narodno vijeće SHS; političko tijelo Slovenaca, Hrvata i Srba u Austro-Ugarskoj, osnovano 5. listopada 1918. u Zagrebu s ciljem nacionalnog osamostaljenja od austrougarske vlasti; Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca na teritoriju Jugoslavije od 1918. do 1929.
TANJUG	Telegrafska agencija Nova Jugoslavija, službena novinska agencija DFJ, FNRJ, SFRJ i SRJ, osnovana 5. studenog 1943. u Jajcu, uoči Drugoga zasjedanja AVNOJ-a, od siječnja do listopada 1944. djeluje na Visu
URBS	Urbanistički zavod Dalmacije - Split
ZAVNOH	Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske, osnovano 1943. u Otočcu, najviše predstavničko političko tijelo NOB-a u Hrvatskoj

BILJEŠKE

- U autobiografskim podacima iz 1960. Hranko Smodlaka i sebi upisuje seljačko podrijetlo, iako je sin odvjetnika, istaknutog intelektualca, osnivača Hrvatskoga kazališnog društva za Dalmaciju (1889.), pokretača i prvog urednika političkih listova *Sloboda* i *Pučka sloboda* i jednog od pokretača zagrebačkog časopisa *Nova Evropa* (1920.), značajnog publicista i memoarista te političara i diplomata dr. Josipa Smodlake (Imotski, 1869. - Split, 1956.), koji je prije Prvoga svjetskog rata narodni poslanik Dalmatinskog sabora, član austrijskog parlamenta, Carevinskog vijeća i vođa antiaustrijskog pokreta u Dalmaciji, nakon tog rata član Narodnog vijeća SHS, a tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata član AVNOJ-a i ZAVNOH-a, prvi povjerenik vanjskih poslova NKOK-a 1943. - 1945. te ministar bez portfelja u Privremenoj vladi maršala Tita od 7. ožujka 1945.
- H. Smodlaka se 1934. godine ženi Lepom Vitačić iz Splita, kćerkom učitelja iz Supetra na Braču. Nisu imali djece.
- Attestato di maturità*, Beč, 10. srpnja 1917., Arhiv HS, MGS.
- Svjedodžba o geodetskom državnom ispitu* Kr. visoke tehničke škole u Zagrebu, br. 37/1920, Arhiv HS, MGS.
- Arhiv HS, MGS.
- Od 1926. Tehnički fakultet, *Sveučilište u Zagrebu – Arhitektonski fakultet 1919/1920-1999/2000., Osamdeset godina izobrazbe arhitekata u Hrvatskoj*, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2000.
- Svjedodžba o stručnom diplomskom ispitu Sveučilišta Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u*

- Zagrebu, Tehnički fakultet, Zagreb, 12. prosinca 1927., Arhiv HS, MGS.
- ⁸ Svjedodžba o položenom profesorskom ispitu, Beograd, broj 117, *Сведочанство о положеном професорском испиту*, Beograd, 9. oktobra 1934., Arhiv HS, MGS.
- ⁹ Izvor: službeni dokument/obrazac iz Arhiva Oblasnog narodnog odbora Dalmacije, sada u Državnom arhivu u Splitu, tzv. Stručni karton s podacima o H. Smodlaku ispisan strojem, koji nije ni potpisan ni datiran, a ispunjen je između 1946. i 1950. g.
- ¹⁰ Stanko Piplović: *Uresno povjerenstvo splitske općine*, Kulturna baština, Split, 1991., br. 21, 151-166.
- ¹¹ U djelomično citiranom pismu Općinskog upraviteljstva o osnutku Tehničko-regulatornog odbora navedeni njegovi članovi titulirani su ovako: inženjeri Ivan Šakić, Lucijan Stella i Vorih Matković, ing. arh. Danilo Žagar, arh. Lavoslav Horvat, graditelj Marin Marasović, Marin Duplančić, dr. Ljubo Karaman, dr. Marin Bego, Jerko Čulić, Angjeo Uvodić, ing. arh. Ljubiša Mihajlović, inženjeri Kuzma Gamulin, Ivan Juričević i Hranko Smodlaka, dr. Frane Zavoreo, dr. Branko Radica, inženjeri Fabjan Kaliterna i Dane Matošić, graditelj Eduard Žagar, dr. Rafo Ferri, dr. Kruno Cambj, dr. Ivo Bulić, savj. K. Čulić, inženjeri Lovro Krstulović i Mihovil Kargotić.
- ¹² Dragutin Grgurević: *Umro Hranko Smodlaka*, SD, 27. 2. 1969., 4.
- ¹³ *Iz Partizanskog dnevnika dr. Josipa Smodlake*, Mogućnosti, Split, 7/1961., 709-713.
- ¹⁴ Prema zapisima iz *Partizanskog dnevnika* (1972.) njegova oca Josipa Smodlake, Hranko je bio ratni dopisnik Tanjuga, i to najprije iz Barija (zapis od 8. kolovoza 1944.), a zatim iz Rima (zapisi od 21. listopada i 16. studenog iste godine). Ratni dnevnik dr. Josipa Smodlake, pisan iz dana u dan, neposredno nakon događaja, sastoji se od sedam svezaka, s ukupno 909 stranica, te obuhvaća vrijeme od 11. rujna 1943., kad je pisac otišao od kuće, do 28. travnja 1945., kad se vratio u Split. To je dragocjeni izvor podataka o povijesnim događajima toga burnog doba, o kojima nema puno pisanih dokumenata. U *Partizanskom dnevniku* izostavljeni su zapisi privatnog, obiteljskog karaktera.
- ¹⁵ Predaje nacrtu geometriju, perspektivu, projektivnu i diferencijalnu geometriju, planimetriju, stereometriju i analitičku geometriju prostora.
- ¹⁶ Prema Rješenju o osnivanju Komisije od 15. listopada 1958., s mandatom do 31. prosinca 1959., Arhiv ONOD, DAS.
- ¹⁷ U okviru te faze pripreme Plana posebno je angažiran oko lučkih postrojenja i željezničkopomorskih uređaja.
- ¹⁸ *Izabrani predsjednici i dekani splitskih fakulteta*, SD, 18. 10. 1960., 6.
- ¹⁹ Iz biografskih natuknica o H. Smodlaku u programu predstave drame *Antipatra ili Krivi spoj* u Narodnom kazalištu u Splitu 1964.
- ²⁰ Hranko Smodlaka: *Putevi umjetnosti nove Jugoslavije, Na raskršću između Istoka i Zapada*, SD, 1. 8. 1950.; *Naše slikarsko nasljeđe II. i III.*, SD 20/21.10.1950.; *Izražajna tehnika filma IV.*, SD 25/26.1. 1951.
- ²¹ B. B. u SD 11. 1. 1964., 4.
- ²² Kosta Milutinović: *Smodlaka, Hranko*, Jugoslovenski književni leksikon, MS, 1984.; Hranko Smodlaka: *Na vrpci vremena*, Split 1955.; Arhiv HS, MGS.
- ²³ Rukopisi: *Uloga prostornog planiranja u industrijalizaciji zemlje*, strojopis, 13. i *Urbanistika – nauka o izgradnji ljudskih naselja*, predavanje, strojopis, Arhiv HS, MGS, 19.

BIBLIOGRAFIJA HRANKA SMODLAKE:

Knjige i brošure

- Unska pruga i izgradnja Splitske luke*, proširano izd., Split, 1937.
Regulacioni plan Splita, proširano izd., Split, 1939.
Na vrpci vremena, zbirka novela (*Gori veliko brdo*, *Uzapčeni prošek*, *Trideset godina*, *Sibinjani*
Janko, *Poklopnica*, *Juzunova puška*, *Boje Rima*, *Gospođa sa principima*), Split 1955.
Treba li osnivati univerzitet u Splitu i kako?, u: Zbornik Društva inženjera i tehničara, Split,
 1958., 703-707.

Časopisi

- Sa puta po Italiji: Boje Rima*, Književne novine, Beograd, 4. 4.1954., 8.
Antigona na Peristilu, Mogućnosti, Split, 8/1954., 537-539.
Žena sa principima, Mogućnosti, Split, 10/1954., 625-646, 699.
Izložba Milovana Stanića, Mogućnosti, Split, 12/1954., 843-844.
Najvažnija grana estetike – estetika našeg životnog okvira, Mogućnosti, Split, 3/1957., 222-223.
Neka on samo kaže da nije tako htio (Iz zbirke "Zvjerinjak bogova"), Mogućnosti, Split,
 3/1958., 205-209.
Intermezzo sa Čednom, Mogućnosti, Split, 9/1959., 732-743.
Speranca, Mogućnosti, Split, 6/1960., 443-454.
Pjesme sredine stoljeća, Mogućnosti, Split, 5/1961., 377-383.
Iz uspomena rimskog dopisnika Tanjuga 1944.-1945., Mogućnosti, Split, 7/1961., 821-837.
Pjesme sredine stoljeća, II, Mogućnosti, Split, 12/1962., 1108-1114.
Antipatra ili krivi spoj, Mogućnosti, Split, 5/1963., 417-444.

Novine

- Hotel na marjanskoj obali – Povodom izložbe idejnih skica*, ND, 23.9.1933., 5.
Unska pruga i izgradnja Splitske luke (I), ND, 24.7.1937., 9 – 10.
II. Poljud ili Solinsko-vranjički bazen?, ND, 31.7.1937., 9-10.
Za najbolju luku Splita (I), ND, 18.9.1937., 9 – 10.
Za najbolju luku Splita (II), ND, 25.9.1937., 9 – 10.
Dva nova izdanja Botičevih djela, SD, 2.6.1950., 2.
Putevi umjetnosti nove Jugoslavije: Na raskršću između Istoka i Zapada, SD, 1.7.1950.; 2.;
Naše slikarsko nasljeđe II. i III., SD 20/21.10.1950., 2.; *Izražajna tehnika filma IV.*, SD 25/
 26.1.1951., 2.
Filmski pregled: Mlin na rijeci Po, SD, 28.1.1951., 2.
Pisma Šenoi, SD, 27.2.1951., 2.
Da li je Split podesan za filmsku industriju, Pitanje gradnje ateljea na Jadranu, SD, 4.2.1954.,
 br. 2795. 4.
Postoje li uvjeti za osnivanje univerziteta u Splitu?, SD, 26.7.1958., 3.
Kako osnovati splitski univerzitet, SD, 2.8.1958., 3.
Ruka majstora, SD, 24.1.1959., 3.
Srditi mladi ljudi (U povodu izvedbe drame J. Osborna *Osvrni se gnjevno* u Splitu), SD,
 11.4.1959., 3.
Pedeset godina književnog rada Ćira Čičin-Šaina, SD, 23. 1. 1960., 3.

Ostali tisak

Pogovor "Antipatri", Antipatra ili Krivi spoj, Narodno kazalište-Split, Komorna pozornica, program predstave, praizvedba 1964.

Rukopisi

Posmrtno slovo Josipu Hatzeu 31. 1. 1959., Arhiv HS, MGS.

Intervju za Radio Split 15. 5. 1964., Arhiv HS, MGS.

Uloga prostornog planiranja u industrijalizaciji zemlje, strojopis, 13 str., Arhiv HS, MGS.

Urbanistika – nauka o izgradnji ljudskih naselja, predavanje, strojopis, 19 str., Arhiv HS, MGS.

Popisu bismo mogli dodati i druge neobjavljene ili djelomično objavljene rukopise iz Smodlakina arhiva, među kojima su i dva filmska scenarija, Arhiv HS, MGS.

PRIMARNI IZVORI: Arhiv Hranka Smodlake, MGS, Arhiv ONOD-e i Arhiv URBS-a u Državnom arhivu u Splitu te Slobodna Dalmacija (Osmrtnice Matice hrvatske Split, Uredništva Mogućnosti, Split i Društva književnika Hrvatske, Zagreb, Zajednice fakulteta, visokih i viših škola u Splitu, Elektrotehničkog fakulteta te Pedagoške akademije u Splitu, Slobodna Dalmacija, Split, 28.2.1969, 9. i dr.)

LITERATURA:

Knjige

Dragutin Matošić: *Pregled arhiva i dokumentacije Urbanističkog zavoda Dalmacije - Split (URBS) 1947.-2002.*, Split, 2002.

Dragutin Matošić: *Pregled arhiva i dokumentacije Urbanističkog zavoda Dalmacije - Split (URBS) 1947.-2002.*, Split, 2004. (CD-R)

K(osta)Milutinović: *Smodlaka, Hranko*, Jugoslovenski književni leksikon, Novi Sad, 1984.

Slavko Muljačić: *Pregled dvadesetpetogodišnjeg rada "Projektanta" Split (1946.-71.)*, Split, 1971.

Hranko Smodlaka: *Na vrpci vremena*, Split, 1955.

Josip Smodlaka: *Partizanski dnevnik*, Beograd, 1972, 166, 202, 208, 212.

Darovan Tušek: *Arhitektonski natječaji u Splitu 1918.-1941.*, Split, 1994., 13, 16-18, 40, 55, 78, 84, 113, 115, 117, 119, 179.

Darovan Tušek: *Arhitektonski natječaji u Splitu 1945.-1995.*, Split, 1996, 25, 44, 490.

Petar Požar: *Znameniti i zaslužni Splitsčani te spomena vrijedne osobe u splitskoj povijesti (1700 godina)*, Split 2001., 289.

Časopisi

Čedo Ćuković: *Mogućnosti - Bibliografija 1954.-1974.*, Mogućnosti, Split, 1974.

Dragutin Matošić: *Urbanistički zavod Dalmacije - Split (URBS) 1947.-2004. i zbrinjavanje njegova arhiva i dokumentacije*, Split, 2002., 209-243., ilustr.

Dragutin Matošić: *Urbanistički zavod Dalmacije - Split (URBS) 1947.-2004. i zbrinjavanje njegova arhiva*, Kulturna baština, Split, 32/2005., 355-376., ilustr.

Stanko Piplović: *Uresno povjerenstvo splitske općine*, Kulturna baština, Split, 21/1991, 151-166.

Vladimir Rismondo: *Književni lik Hranka Smodlake*, Zadarska revija, Zadar, 5/1964., 383-384.

Ž. J. (Živko Jeličić): *Učesnici Hvarske konferencije, Mogućnosti*, Split, 7/1961., 877.

Novine

B. B.: *Praizvedba drame H.Smodlake Antipatra ili Krivi spoj, Novo domaće djelo na splitskoj Komornoj pozornici*, SD, 11. 1. 1964., 4.

Grgurević, D.: *Umro Hranko Smodlaka*, SD, 27.02.1969, 4.

M.C.: *Izabrani predsjednici i dekani splitskih fakulteta*, SD, 18.10.1960, 6.

Na studentima je da opravdaju trud i sredstva (razgovor sa H. Smodlakom o Elektrotehničkom fakultetu u Splitu), SD, 22.10.1960., 3.

V. P.: *Malo prostora, Razgovor s dekanom Elektrotehničkog fakulteta u Splitu prof. inž. Hrankom Smodlakom*, Studentski list, Zagreb, 18. 4. 1961., 3.

Ostala literatura

Hranko Smodlaka, Antipatra ili krivi spoj, drama, kazališni program predstave, biografske natuknice o autoru, Narodno kazalište – Split, 1964.

Dragutin Matošić: *Istraživanje djelovanja Urbanističkog zavoda Dalmacije - Split (URBS) 1947.-2004.*, studija, Split 2005, 23.

HRANKO SMODLAKA

Summary

Hranko Smodlaka, certified land surveyor, civil engineer, secondary school and high school professor, publicist, journalist, was one of the founders of the architecture and town-planning critic in Split, town planner and writer.

He was a gymnasium student until the war, and graduated in Vienna in 1917. He graduated geodetics in Zagreb by passing the state exam in 1920 and became assistant professor of applied geodetics at the recently established Royal Technical College in Zagreb. He studied civil engineering in Prague, Graz and Zagreb where he graduated at the Technical College in 1927. He was certified land surveyor since 1929, certified civil engineer since 1932 and passed his professor's exam in 1934. Between the two World Wars he worked in Split, Zagreb and Dubrovnik as a certified land surveyor, designer, contractor and pedagogue and he also engaged in cartography and astronomy. From 1933 until 1943 he taught geodetics and other subjects at the State secondary technical school in Split. At the same time in Split he held an office of certified engineer and land surveyor and engaged in designing and contracting.

As member of the municipal civil engineering and regulation committees and the management of the Split section of the Association of Yugoslav Engineers and Architects (UJIA) he engaged in town planning issues of Split and in solving them. He published critics and reviews, took part in debates, stood up for the construction of the cargo port in the basin of Solin and Vranjic in 1937. During the public inspection of the revised regulation plan of Split in 1939, he wrote about the disadvantages of Schürmann's plan and the Regulation plan.

In 1939 as Honorary Consul of the Republic of Poland in Split he took care of the Polish refugees in are. Immediately after the occupation of Dalmatia in 1941 he joined the illegal nati-

onal liberation movement, closed his office and joined the partisans in 1943. He became ill and was in Italy for convalescence. Having recovered he was Secretary in the NOVJ Headquarters at Monopoli after which he was in the Bari base. He took part in founding Tanjug and was its first *foreign war correspondent from Bari*. From August 1944 he was correspondent in Rome and afterwards from Caserta which was the seat of the ally headquarters. Until his demobilization in 1945 he wrote for *Borba* and the ally military publications *VIII Army News*, *La Patrie*, *Yank* and others articles on the National Liberation War and reviews about our culture.

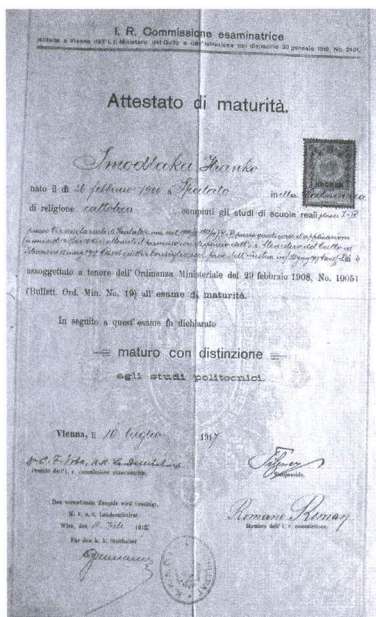
After Split had been liberated, Hranko Smodlaka returned to the Secondary Technical School and since 1946 until going to the Faculty of Electrical Engineering at the end of 1960, he was geometry professor and principal of the Teacher's Training College in Split. He was founder and first president of the Engineers' and Technicians' Association in Split from 1946 until 1948. He was member of the commission for project revision, and from 1947 until 1950 he was advisor to the Regional planning commission. From the end of 1947 until mid 1948 he was the first manager of the Town Planning Center of Dalmatia. This was the first town planning institution in Split that reached its peak in 1968-1988 under the name of Town Planning Institute for Dalmatia – Split (URBS). Apart from the aforementioned, he was vice-president of the City's National Council (1947-1951), member of the Council for Culture and Arts and member of the Theater commission in Split. He was the first dean of the Faculty of Electrical Engineering in Split and professor since the beginning of 1961 until his retirement in 1966.

He engaged in various literary work: he initiated and was editor in chief of the *Književni Jadran* journal (1952-1953), the first literary journal on our coast after World War II. This is where he first published poems and numerous short stories that were afterwards published in *Mogućnost* and other national and foreign journals. His dramas were successfully performed in Split and Dalmatia. He translated Macchiavelli's *Mandragola* in the central Dalmatian chakavian dialect that as such had its premiere in the Split theatre, followed by Šibenik and Makarska. He wrote essays, travelogues, reviews and critics from the field of literature, theater, town planning and architecture, fine arts and film. He published them mostly in Split journals or foreign journals and newspapers. He also wrote film screenplays and published an excerpt of his memories from Rome. He was member of the Croatian Writers' Society since 1960.

Hranko Smodlaka was an enthusiast of a Renaissance breadth, always among the pioneers, initiators, founders and organizers of new institutions. Papers and articles about his life and work until now mainly focused on his literary, educational and cultural work while his work as certified land surveyor – geometer and civil engineer was mentioned superficially although in his primary professions and in the history of town planning and physical planning in Split he was one of the pioneers with modern ideas who defined the social importance of these activities and took part in the first steps of Split's town planning, as well as founding and organizing the first town planning institution in Dalmatia.

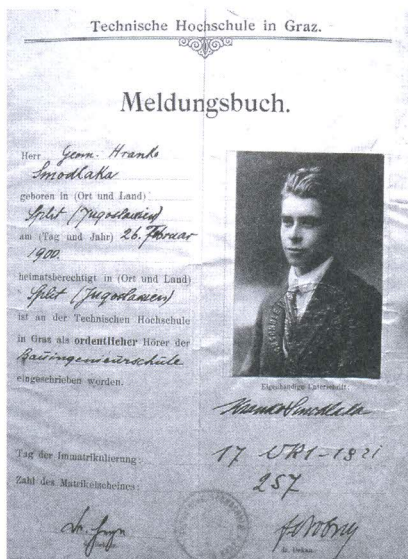
Hranka Smodlake

Attestato di maturità
(svjedodžba mature), Beč, 10. srpnja 1917.

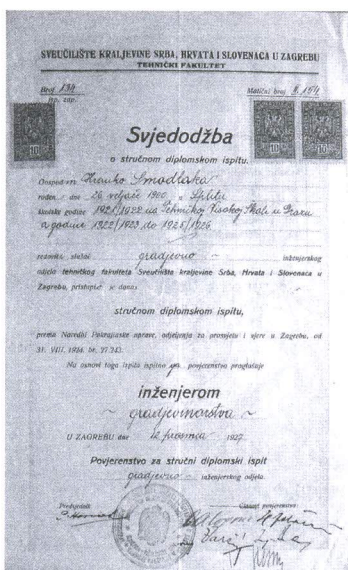

List immatriculační – Česka vysoká škola
technicka v Praze (svjedodžba Visokečeške
tehničke škole), Prag, 29.9.1919.

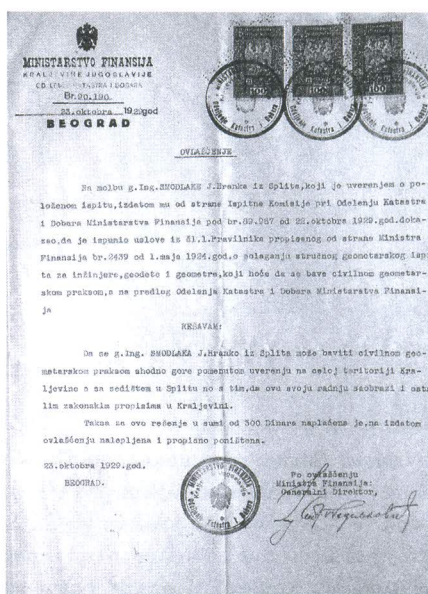

Meldungsbuch - Technische Hochschule in Graz
(svjedodžba Visoke tehničke škole u Grazu),
1921.

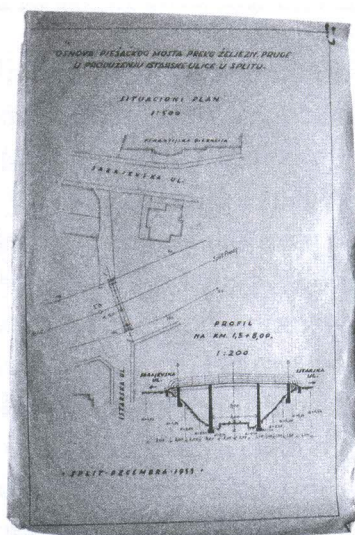

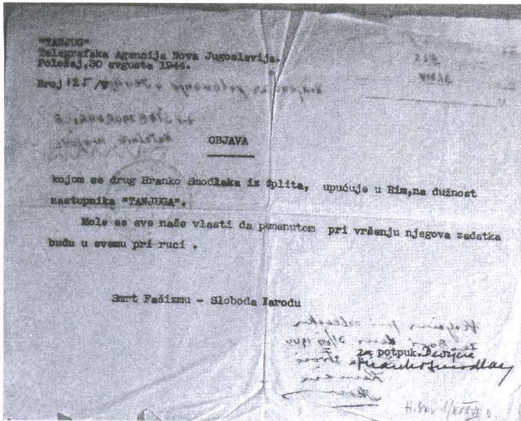
Svjedodžba o stručnom diplomskom ispitu
građevno – inženjerskog odjela Tehničkog
fakulteta, Zagreb, 12. prosinca 1927.

Ovlašćenje, Beograd, 23. listopada 1929.

Osnova pješačkog mosta preko željezn. Pruge u
produženju Istarske ulice u Splitu,
H. Smodlaka, Split, prosinac 1933.

*Objava Tanjuga o zastupništvu u Rimu,
30. kolovoza 1944.*

K
O
M
O
R
N
A

P
O
Z
O
R
N
I
C
A

NARODNO KAZALIŠTE — SPLIT
 (DVORANA NA DRUGOM KATU KAZALIŠNE ZGRADE)
 UTOBK, 14. siječnja 1964. PRESENTAVA 14

IZVAN PRETPLATE

PRAIZVEDBA

Antipatra III Krivi spoj

Drama u dva čina (tri slike)

Napisa: HRANKO SMOLDLAKA

Redatelj: TOMISLAV TANIHOFFER

Scenograf: ANTE PUHALOVIĆ

Kostumograf: LJUBICA WAGNER, k. z.

LICA:

ANTIPATRA	.....	Bilana Kraljčić
PATROKLO	.....	Vlasta Perčević
DOCENT DE HINAUS	.....	Ivo Matković
DR ANGELA	.....	Ljiljana Đeko
BOLNICARKA LUCIJA	.....	Denaska Binko
PACIJENT TROKLO	.....	Sneška Cvijetić

Dugada se u prihvatilištem zastranilo, u sobi direktora. Prvi čin naravno drugi ostavljen poslije podne, sa razmakom od pola sata između prvog i drugog čina

Pauza poslije 1 čina

POČETAK OKO 20.30. A SVRŠETAK OKO 22 SATA

Cijene ulaznica od 230 do 300 dinara

Na svaku ulaznicu naplaćuje se doprinos od 10 dinara za izgradnju nove kazališne zgrade u Skoplju.

Proizvođača ulaznica u Kazališnoj podzemnici (Ilijev put) svakog dana — osim ponedjeljka — od 9 do 12 sati, a na blagajni kazališta dva sata prije početka predstave.

*Plakat za praiizvedbu drame "Antipatra",
14. siječnja 1964.*